

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

K. B. Holwerda, Arnhem

Recht van God gesproken? (4-slot)

Over Job 42:7-17.

In voorgaande afleveringen hebben we nagelezen en -gedacht over het geding tussen de HERE en de satan, waarin de rechtvaardige Job zonder het te weten verzeild raakte. En waarin toch *zijn geloof in God*, zijn gehoorzaamheid aan God *de inzet van alles* was. Ik waagde toen de opmerking dat we zo in het boek Job al de roep horen om Hem, die méér nog dan Job de Knecht des HEREN zou zijn, de Here Jezus. Die dat geding met de satan kon en zou beslechten.

Silhouet van Christus

Nietwaar, je kunt je afvragen, wat de Here Jezus precies bedoelt als Hij aan de leerlingen vraagt: móest de Christus dit niet lijden? Stond dat niet bij Mozes en de profeten en de psalmen? Lk. 24:26v, 44-47. Daar rept Hij toch ook van vervulling van de psalmen. En dan hoef je niet alleen aan de liederen uit het psalmboek te denken. Je moet ook denken aan al die geschriften van het O.T., waarvan het boek psalmen in de Schriften van Israël het leidende boek is. Daaronder valt ook het boek Job. Zie ik goed, dan is het gebeuren van dit boek, evenals wat in het boek van Jesaja gezegd wordt van de lijdende knecht des HEREN, een voorstadium van het lijden van Christus, waarin het is vervuld.

Je kunt het vergelijken met wat je te zien krijgt in het knipselmuseum ergens in Drenthe. Waar razendsnelle mensen met de schaar uit zwart en wit silhouetjes knippen van het kopje van je kind of van je geliefde. Als je de persoon in kwestie kent, valt je op hoe scherp zo'n silhouet de contouren aangeeft van de vorm van hoofd en gezicht. Hoewel de rest van het bekende gezicht natuurlijk niet zichtbaar is; alleen de omtrek is te zien. Welnu, zó zou je kunnen zeggen dat de geschiedenis van Job de omtrekken scherp laat worden van Gods Knecht Jezus. Net zoals het bekende Jes. 53 dat later wéér doet!

Rehabilitatie van Job

Het slot van het boek Job is bij veel verklaarders niet zo in ere. Men beweert vaak iets in de trant van: het verhaal kreeg een happy end, en dan wel met een sterk oudtestamentisch tintje. Dus zo van: de oude schrijver moest zijn verhaal toch wel een gelukkig slot geven. En daarin is dan iets te horen van het neerbuigende, dat veel bijbelcritische wetenschap zich nogal eens permitteert in haar badinerende spreken over tekstgedeelten als het slot van het boek Job.

Omdat wij geloven dat in dit boek de onderste steen bovenkomt van de strijd van de HERE God om het geloof van zijn dienaars en dienaressen, – dat dat bloedige en smartelijke ernst is, – dat dat radeloosmakende moeite en verzoeking teweegbrengt, – en dat alleen de HERE daarin wijst spoor en loop en baan waarlangs de wankelende voet van Job en van ons kan gaan, – daarom wil het er bij ons niet in dat dit slottaferreel daarin niet een veelbetekenend en heerlijk sluitstuk is. Welnu!

We hebben net gelezen, hoe Job die tegen de HERE was opgevlogen in radeloosheid, door die HERE is opgevangen en bij gebracht. Daarin zijn veel van zijn tollende vragen verdampd en gestild. Maar de Schrift wil ons nu ook laten zien, hoe de HERE zijn knecht hersteld!

Dat begint uitgerekend bij de drie

Inhoud

- 277 Ds K. B. Holwerda,
Recht van God gesproken?
(4-slot)
- 278 Ds G. v. d. Brink,
Pastorale Notities
- 279 Verantwoording (2)
- 280 D. W. L. Milo,
Akker aan akker trekken
- 282 Ds H. J. v. d. Kwast,
„Met open vizier” (3)
- 283 H. Algra,
Geloven we het wel? (2)

vrienden. Goede mannen die God vreesden, en wisten te lijden met hun vriend Job. En die toch door hun zucht om alles te willen doorgronden en verklaren geworden waren tot vervolgers van Job. Het is blijkbaar al oud, te denken dat wij alles kunnen verklaren. Het is wel hoogmoed, maar bij die hoogmoed staat géén bordje: pas op, hoogmoed! Een hele waarschuwing in een cultuur, waarin het bijna gemeengoed wordt te denken dat mensen alles kunnen doorgronden en verklaren, en dat wat wij niet kunnen ontraadselen niet bestaat. De geschiedenis van Job wil ons tot voorzichtigheid manen. Ook als je de HERE kent en echt liefhebt, kun je niet alles doorgronden. Zéker niet waar het gaat om de verschrikkelijke strijd van God tegen Zijn geniale rebel, de satan, om ons geloof!

De HERE verwijt Elifaz en zijn makers, dat ze niet recht van Hem gesproken hebben zoals Job. Hun doorwrochte redeneringen over recht en waarheid van God kunnen niet tippen aan wat Job had gezegd. Zéker, die was over de schreef gegaan. Maar hij

had terecht beseft dat er iets niet klopte in het gladder verhaal van de vrienden over God als een soort gerechtigheidsautomaat. De HERE is toornig op de vrienden. Want Job heeft terecht gestreden om het recht van zijn Losser in het geloof. En zij hebben „gezondigd in de leer” (zo prof. K. J. Popma in zijn onvergetelijke boek: De boodschap van het boek Job) tegen God en tegen hun broeder in ellende.

De HERE stuurt hen met een groot brandoffer uitgerekend naar Job. Merkwaardig: niet alleen moet hun zonde worden gedelgd. Maar ook: alleen op Jobs voorspraak en voorbede wil de HERE hun vergeving schenken!

Dat vergt dus van de vrienden de erkenning: Job had het beter door dan wij. En Job moest hen aanvaarden als broeders met berouw, en voor hen bidden. Wat brengt God broeders toch wonderlijk tot elkaar, als Hij hun gebiedt de bediening en de gemeenschap der verzoening! Verzoening brengt tot de HERE terug; ze brengt ook met elkaar in het reine. Zijn dat toch niet geluiden als uit Jes. 53: hij was veracht, en ook wij hebben hem niet geacht?

Dit doet toch al iets verstaan van de intensiteit van de rechtvaardiging door God van zondaars, later in Israël. En uiteraard nog veel meer van de rechtvaardiging van Hem die, Priester en Offer in enen, voor ons is binnengegaan in het binnenst heilighdom bij de Vader.

En zo gloort er dan toekomst voor Job. Ik zou niet willen spreken van een happy end als aan een romanpetje, dat anders niet verkocht wordt. Liever toch maar: als de HERE rechtvaardigt, maakt Hij het ook goed! Dat ligt in die dagen nog helemaal binnen het kader van Jobs wereld, die toekomst. In de oude wereld is toekomst onder Gods zegen aller-eerst 's mensen nageslacht, en Gods zegen daarover. Toch moeten wij die meer weet hebben in Christus van een nieuwe hemel-en-aarde, en van de opstanding, en van de gerechtigheid die daar wonen zal, daar maar geen tegenstelling van maken met de toekomst van Job. Dat doet de Here Jezus ook niet als Hij, Lk. 18:28-30, spreekt van: het genadeloon van wie Hem volgt. Hij spreekt van: vele malen meer ontvangen in deze tijd, en in de toekomstende eeuw het eeuwige leven.

De HERE rechtvaardigt Job, en geeft hem *vergoeding*. Let erop dat toen Job zijn vrienden ontving en voor hen bad, nog niets veranderd was in zijn uiterlijke omstandigheden. Dat staat er pas, nadat Job voor zijn vrienden gebeden heeft!

Prachtig wordt dat verteld! God geeft Job het dubbele terug. Stel u voor hoe Israël dat gehoord heeft, Israël dat wist hoe de HERE in zijn wet *verdubbeling van het geroofde* als maatstaf stelde voor vergoeding bij diefstal. Als God Zijn knecht verheerlijkt, wordt daarin getoond: het was ten onrechte dat de satan Job alles afgenomen had, het was beroving. De HERE maakt dat goed.

Toen, toen Job weer tot ere kwam, kwamen al zijn broeders en zijn vroegere bekenden, en aten met Job in zijn huis. Denk u eens in wat dat simpele zinnetje zegt. Wat het verbergt aan leed voor Job. Hadden ze hem niet allen in de steek gelaten? Nu de bui voorbij was, kwamen ze met hangende pootjes terug. Zo is het toch vaak met de onvaste gunst van mensen? Maar toen ze kwamen, en Job allemaal een geldstuk aanboden en een gouden ring – misschien wel voor her-

nieuwde vriend- en broederschap – toen heeft Job niet gezegd, verbitterd: nu hoef ik jullie niet meer! Job heeft ze allen ontvangen in zijn huis en aan zijn tafel, Lied 289:4. Dat werpt een bijzonder licht op de tafel van Christus. Ook als we daar zitten met broeders die ons teleurstelden, en wij hen.

En dan Jobs kinderen. Men doet wel eens alsof vrouw en kinderen in het O.T. maar primitief gerangschikt werden onder 'bezit', en dat is dan niet 'beschaafd' genoeg in onze ogen. Let er op, dat de HERE in Jobs herstel zijn kindertal NIET verdubbelt. Niemand doet alsof je kinderen als bezit vergoeden kunt, ook de HERE niet. Jobs tiental van later jaren nam de plaatsen in van hun broers en zusjes die in de strijd om het geloof van hun vader van het leven beroofd waren door de satan. Maar die tien wisten de namen van de eerste kinderen niet uit!

Van Jobs jongere dochters worden de fraaie namen genoemd, die uitgerekend met hun schoonheid in verband staan. Dat wordt nog wel eens erg 'uiterlijk' gevonden. Ziet God het hart niet aan? Jazeker! Maar dat het

G. v. d. Brink, Rotterdam

Pastorale Notities

Geen introductie meer

Nee, de Maria-verering is niet dood. Bij een tocht door het prachtige Lesachtal, op de grens van Karinthië en Tirol, stonden we ineens voor het bedevaartkerkje van Maria-Luggau. In de kloostergang, naast de kerk, troffen we een wand vol wijgeschenken met bijschriften als: „Maria hat geholfen”, en: „Maria hilft”. Op de soms eeuwenoude borduursels en schilderijen prijkte Maria, breeduit gezeten, een gouden kroon op haar hoofd. En in een inzetje, ter plaatse van haar hart, haar lijdende Zoon. Er was een sterk verhaal van een vrouw, die zes jaar lang met een ernstige kwaal te bed had gelegen. Maar op een goede morgen bad haar man tot Maria en 's middags dartelde zij over de vloer. En er waren vroeg-gestorven kindertjes, die op voorspraak van Maria weer uit hun grafjes waren opgestaan. Je vraagt je verbijsterd af hoe het in die tijd van kindersterfte en kraamvrouwenkoorts, pest en

cholera, gegaan moet zijn met die duizenden die ook tot Maria geroepen hebben, maar nul gekregen hebben op hun rekest.

Op een votief-tafel in de kloostergang lag een dik boek met blanco bladzijden, waarop mensen uit het atoomtijdperk hun beden aan Maria mochten schrijven. Eén van de drie jonge meisjes, die om ons heenliepen, had er in geschreven: „Ik smeeek Maria om mij een nieuwe moeder te geven die mich liebt”. Een ouder echtpaar schreef: „Onze kinderen hebben de kerk de rug toegekeerd. Maria help ons in dit verdriet”.

En de hemelse Vader was zoek. Hem heb ik daar niet gevonden. Terwijl onze grote middelaar Jezus Christus ons juist bij Hem brengt en zegt: „Ik zeg u niet dat ik de Vader voor u vragen zal, want de Vader zelf heeft u lief, omdat ge mij hebt liefgehad...”, Joh. 16:27. Als ik de Here Jezus liefheb, heb ik geen introductie nodig. Ik mag zomaar bij de almachtige binnenlopen en Abba zeggen. En als ik verdriet heb, zeg ik: „Gij ziet het, want Gij aanschouwt moeie en verdriet om het in uw hand te leggen”, Ps. 10:14. Tot de tijd aanbreekt en Hij Jezus zendt, om onze tranen af te wissen. En geloof maar dat Hij dat goed zal doen!

God gaat om ons hart, neemt niet weg dat de schoonheid van Jobs struise dochters gezien wordt als wat het is: een teken van Gods gunst en een bewijs van Zijn zegen. Zoals er ook geloofswijsheid van Job is in de maatregelen die hij treft voor het erfrecht van zijn dochters. Dat zal heus bijzonder zijn geweest in Jobs wereld. Maar er is al iets in te zien van het heerlijk herstel van vrouwen uit haar vernederde positie sinds Gen. 3. Iets dat wéér wijst naar het volle herstel dat in Christus is.

Daarvan licht ook iets op in de dubbele mensenleeftijd die Job nog krijgt toegemeten, zodat hij de zegen ervaren mag die God hem in kinderen en kleinkinderen laat zien. Wij zullen zeggen: ja, maar het gaat toch om eeuwig herstel! Dat is waar. Maar wat we eens moeten leren is de goede zegeningen die de Here als *voorboden* van dat herstel geeft, als zodanig te waarderen. Als zaken die niet in tegenspraak zijn met wat bij Christus' komst werkelijkheid zal worden. Maar die juist daarheen verwijzen!

Tot slot: is het boek Job een godsdienstige stuiversroman, die wel gelukkig moest aflopen omdat de lezers het anders niet mooi vonden? Verre vandaar! We zien in dit boek diep en scherp wat God wil en tot stand brengt in Zijn strijd tegen de satan om ons geloof! We zien God de contouren scherpen van Zijn Knecht die dat geding beslechten zal, Jezus. We zien in het centrum als inzet in heel die titanenstrijd staan: dat wij deze God, wiens beleid we heel vaak niet verstaan, zullen vertrouwen en liefhebben. We zien hoe de HERE gehecht is aan het leven en het herstel van al wat geruïneerd wordt in die strijd. We horen Zijn stem: kies toch het Leven! Er wordt wat afgeleden en -gekreund en -gegild in deze wereld van strijd. Maar daardoorheen komt Hij, de God van Job.

Hij is het, die mijn roepen hóórt! Psalm 4:1 nw ber.

Verantwoording (2)

bij de principiële uitspraak van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Eindhoven dat de toelating van vrouwen tot de kerkelijke ambten op bijbelse gronden in principe verantwoord en gewenst is.

Voortgang van het heil

Wij kennen goede regels om de Schrift te gebruiken. Een daarvan is: Schrift met Schrift vergelijken. Maar dat houdt niet in: de geschiedenis van het heil negeren. Het eerste bijbelboek Genesis leert ons dat al. Steeds weer staat daar: „dit is de geschiedenis van...”. Een woord dat aangeeft waar het mee begon en waar het op uitliep. Je zou kunnen zeggen: de ontwikkeling, de ontplooiing. Er zit vooruitgang in de ontplooiing van het heil. God sluit een verbond met Israël. Maar dat (oude) verbond blijkt vervangen te gaan worden door een nieuw en beter (Jer. 31:31-34). En dat vanwege de onvolkomenheid van de situatie onder het oude verbond (Hebr. 8:6-13). Het is verouderd en verjaard. Heel de oud-testamentische eredienst rond de tabernakel en de tempel is slechts „dienst bij een afbeelding en een schaduw van het hemelse” (Hebr. 8:8; vgl. Joh. 1:17). Immers de wet heeft slechts een schaduw der toekomstige goederen, niet de gestalte van de goederen zelf.” (Hebr. 10:1). De ark van het verbond is niet minder dan Gods troon; toch kan zij overbodig worden (Jer. 3:16-17) zo goed als heel de tempel. Het opschrift boven de decaloog, de tien woorden, lijkt onaantastbaar. Toch kan het nog beter (Jer. 16:14-15); vgl. Joh. 8:36). Aan Israël werd opgedragen offers te brengen, maar toch lezen we: „in slachtoffer en spijsoffer hebt Gij geen behagen... brandoffer en zondoffer hebt gij niet gevraagd...” (Ps. 40:7-9, Hebr. 10:5-8, vgl. Micha 6:8). Jozua bracht Israël in het beloofde land en toch was de inhoud der belofte daarmee niet voldragen (Hebr. 4:8-10). Heel het O.T. draagt het karakter van voortgaande ontplooiing en staat in het perspectief van wat komen gaat.

Het Nieuwe Verbond

Tegelijk is ook het Oude Testament geen wetboek in de zin van „wet van Meden en Perzen”. Dat blijkt bv. uit de verruiming van het erfrecht op verzoek van Zelafeads dochters (Num. 27:1-11; Num. 36) maar ook uit het feit dat David met zijn mannen de

toonbroden at, tegen het verbod in (1 Sam. 21:1-6; Lev. 24:1-9).

Jezus beroept zich er zelfs op (Mat. 12:3-8). Hij zegt zelf: „Meent niet dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen” (Mat. 5:17). Toch houdt Hij melaatsen niet op een afstand, maar raakt hen zelfs aan (Mat. 8:3). Zelfs de viering van het Pascha t.t.v. Hizkia vond niet plaats op de tijd en wijze zoals God bevolen had (2 Kron. 30).

Niet voor niets schrijft Paulus dat hij een dienaar is „van een nieuw verbond, niet der letter, maar des Geestes, want de letter doodt, maar de Geest maakt levend” (2 Cor. 3:6). Zoveel staat er op het spel!

De Heilige Geest voor allen

Het was niet Gods bedoeling, dat „de bediening des doods” (2 Cor. 3:7) blijvend zou zijn. Het was niet meer dan een noodzakelijke fase in de ontwikkeling van het heil. Met de komst en het werk van Christus komt Gods heil tot voller ontplooiing (Gal. 3:23-29). Tot dat werk behoort ook de uitstorting van de Heilige Geest „op alle vlees”, reeds aangekondigd door Joël en feit geworden op de Pinksterdag. Daarna blijkt dat dat „alle vlees” niet alleen slaat op Israël maar ook op de heidenvolkeren. Het stadium is voorbij, dat slechts enkelen de Geest ontvingen (Num. 11:29). Beperkingen naar volk, geslacht, leeftijd en maatschappelijke positie zijn verleden tijd (Hand. 2:17-18). Zo was het Gods bedoeling.

Het voortgaand werk van de Heilige Geest

De Heilige Geest dringt de kerk naar de volle ontplooiing van het heil in Christus. Hij dwingt niet koste wat het kost. Hij werkt langs de lijnen van geleidelijkheid. Paulus weet dat de tempel zijn tijd heeft uitgediend en dat de muur tussen Joden en niet-Joden is weggebroken (Ef. 2:14). Toch past hij er wel voor op, Grieken in de tempel te brengen (Hand. 21:27-30). Hij gaat zelfs mee in de onderhouding van de wet (Hand. 21:18-26) wan-

neer dat nodig is. Het einddoel is in zicht.

Maar hij weet van geen wijken wanneer de kern van het evangelie in het geding is, (Gal. 2:11-14) en verzet zich dan openlijk tegen Petrus. Hij laat ruimte voor de „zwakke in het geloof” (Rom. 14:1-12). Maar even goed dringt hij de gemeente in de richting van de nieuwe vrijheid (Col. 2:16-17; Gal. 4:10).

Door God zelf ingestelde feesten krijgen een nieuwe inhoud: Paas- en Pinksterfeest. De besnijdenis van alleen jongens gaat ongemerkt (maar zie Hand. 21:21!) over in de doop van jongens en meisjes. Toch benijdt Paulus Timotheüs terwille van de Joden: de voortgang van het evangelie kon anders in gevaar komen (Hand. 16:1-3). Maar Titus wordt weer niet besneden (Gal. 2:3-4). De sabbat, door velen gezien als een scheppingsordinantie, maakt plaats voor de Zondag; de Geest drukt ook hierop zijn stempel.

Ook in het N.T. worden tijdelijke voorzieningen voor de kerk getroffen, die in het toenmalige kader functioneel waren. Denk maar aan: „het heeft de Heilige Geest en ons goedgedacht, u verder geen last op te leggen dan dit noodzakelijke: onthouding van hetgeen de afgoden geofferd is, van bloed, van het verstikte en van hoererij” (Hand. 15:28-29; 21:25). Ook hier dus in feite een beroep op wat „de wet zegt” (1 Cor. 14:34). De wet, d.w.z. de thora of het hele Oude Testament.

Wat Paulus schrijft over de positie van de vrouw, hangt in beide gevallen samen met de (hoofd)tooi der vrouw, gemeten naar de toenmalige cultuur (1 Cor. 11:2-16; 1 Tim. 2:9-15). Evenzo bij Petrus (1 Petr. 3:3).

Terecht zijn Christenen bang om de Heilige Schrift aan de kant te schuiven (zoals de geestdrijvers en de extremisten onder de wederdopers deden – en zij niet alleen): het modernisme is van alle eeuwen! Maar wie het N.T. hanteert als een nieuw wetboek met onveranderlijke voorschriften, heeft geen oog voor het voortgaand werk van de Geest. Nog zijn er christenen die eisen dat een vrouw niet „met ongedekten hoofde” ter kerke gaat, noch haar haar laat knippen (1 Cor. 11:6). Dat is een willekeurig gebruik van het evangelie, want zij zijn het wel eens met de afschaffing van de slavernij (ondanks Ef. 6:5 v; 1 Petr. 2:18 v). Moet men jonge weduwen ook nu nog verplichten te huwen en kinderen te krijgen (1 Tim. 5:14)? Is een man verplicht zijn

haar kort te dragen (1 Cor. 11:14)? En moet een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen (Mt. 19:5; Gen. 2:24)? Ook hier vragen we toch naar achtergrond en bedoeling? Enerzijds moet de kerk zich wachten voor biblicisme („een beroep op de Schrift op de klank af”) en fundamentalisme („een hechten aan oude voorstellingen, zonder rapport d.i. zonder enig verband te leggen met de tijd, waarin deze zijn ontstaan”). Anderzijds moet zij zich hoeden voor modernisme: de Schrift naar believen aanpassen aan en vervormen naar eigen ideeën.

Die gevaren ontloopt de kerk alleen, als zij oog heeft voor de geleidelijke ontwikkeling – de hele bijbel door – van het door God beoogde heil. Dat zal eerst bij de wederkomst ten volle openbaar worden, ook op het punt van de verhouding man/vrouw (Luc. 20:34-36).

Anders gezegd: de verhoudingen zoals beschreven in het N.T. zijn geen eindpunt. Wij zijn onderweg, op weg naar de volmaaktheid. En wij staan nu in de vrijheid die Christus ons geschonken heeft (Gal. 5:1-13). Het leven kan opnieuw beginnen.

Zicht op de toekomst: vervulling van Gods heilsplan voor allen

De periode van het Oude Testament (Gods verbond met Israël) is het laat-

ste ontwikkelingsstadium voorafgaande aan de volle ontplooiing van Gods heilsplan onder het Nieuwe Testament (=verbond). Maar door dat oude heen schemerde reeds de structuur van het nieuwe. Het zaad (nageslacht) der vrouw zal de slang (satan) de kop vermorzelen (Gen. 3:15). Gods heil blijft niet beperkt tot het zaad (nageslacht) van Abraham – Israël dus. Nee, „met u (Abraham) zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden” (Gen 12:3). De dreiging van de vloek over de man en vrouw (Gen. 3:16-19) neemt gaandeweg af – zelfs de doodsdreiging: hier en daar vangt Israël een glimp op van het leven na dit leven, van een opstanding uit de doden. Weliswaar zijn het veelal mannen, die door God tot een dienst worden geroepen. Maar de vrouwen worden niet categorisch en onverbiddelijk gepasseerd. De Geest van God rust aanvankelijk op enkelen, opdat zij bekwaam zijn voor hun speciale taak. Maar Joël mag profeteren dat Mozes' vrome wens en verzuchting verwerkelijkt gaat worden: Gods Geest zal op allen (!) uitgestort worden. Uitgestort als de zegen van de regen op een dorstig land: het leven keert weer, in volle glorie. Zo had God het van meet af aan gewild. En daarvoor is Jezus, de Christus, de Gezalfde bij uitstek, gekomen. Met Zijn kruisdood nam Hij de vloek weg en ontsloot Hij de

D. W. L. Milo, Nunspeet

Akker aan akker trekken

In Dalmally, aan de monding van de Orchy-rivier, staat de ruïne van een eeuwenoud kasteel. We konden er vanuit onze keuken op neerzien, wat een plezierig gevoel geeft. Het kasteel spreekt van een opgaan, blinken en verzinken van een der machtigste Schotse geslachten. Deze geschiedenis is zo menselijk en daarom zo boeiend, dat er een boek over geschreven zou kunnen worden.

Het kasteel dat we bedoelen, het Kilchurn kasteel, werd in late middeleeuwen gebouwd en was altijd eigendom van de familie Campbell. Deze naam Campbell is Gaelic (Schots-Keltisch) en betekent: de man met de wrede mond, of verwrongen mond. Oorspronkelijk dus een bijnaam. Die Campbells waren aanvankelijk niet zo belangrijk, maar zeer ambitieus. Hun mond gaf aan dat ze wisten wat ze wil-

den. Rijk en machtig worden, dat wilden ze. Hoor hoe een geslacht in vijf eeuwen het grootste grondbezit van heel Groot-Britannië opbouwde – en dat binnen één generatie weer verloor. Het verhaal is een illustratie van psalm 49: dat we niets mee kunnen nemen, beter ons bezit in de hemel kunnen beleggen. Ook een illustratie bij Lucas 12 over een dwaas, wiens rijkdom in één nacht verloren ging.

—o—

In 1432 begon de carrière van de familie. Sir Duncan Campbell van Lochawe (een plaatsje dat kerkelijk onder Dalmally hoort) kreeg de titel: Eerste Lord Campbell. Zijn titel Sir lichtte hem al uit de massa der Schotten – maar een Lord of Laird is iemand van betekenis en invloed. Hoe werd zo'n titel gegeven? Waarschijnlijk door het leveren

weg naar het volle heil en het eeuwige leven. Door Zijn lijden en sterven verleende Hij volle rechtsgeldigheid aan het nieuwe verbond. Na Zijn hemelvaart en plaatsneming aan Gods rechterhand gaat Hij dan ook Gods heilsplan tot volle ontplooiing brengen. Hij vervult Joëls profetie en stort de Geest uit op „alle vlees”, zonder beperkingen naar volk, geslacht, leeftijd en maatschappelijke positie.

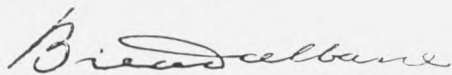
Ook vrouwen delen volop in het heil, zijn mede-erfgenamen van de genade des levens (1 Petr. 3:7). Jezus laat zich door vrouwen dienen tijdens Zijn aardse leven. Hij geeft vrouwen de boodschap van Zijn opstanding mee; zij verkondigen uit Jezus' naam het evangelie aan de discipelen (Luc. 24:1-10). En in het tijdvak, beschreven in het N.T. worden vrouwen dan ook geroepen tot allerhande diensten en gesierd met vele charisma's, Geestesgaven.

Herstel van de verhoudingen vertraagd

In het O.T. doemden de contouren van het N.T. reeds op. De eerste aanvangen daarvan binnen het tijdsverloop van het N.T. staan beschreven en zijn geschied. Waarom heeft deze heilzame ontwikkeling zich niet doorgezet – met name als het gaat om de geordende diensten van de vrouw?

van strijders aan een leenheer of andere herendiensten. Maar we zagen ook eens een archief-brief, waarin een Sir aan een hertog, bij wijze van gunst, om zo'n min of meer toegezegde titel verzocht!

Duncan droeg dit waardevolle geschenk aan zijn zoon Colin over, die de gronden van Glenorchy en het eiland Kilchurn met kasteel erfde. Daarbij behoorde ook de grond, waarop later ons huis kwam te staan. Al deze gronden waren weliswaar van de McGregor clan afgenomen, maar dat verminderde niet het genot van het bezit. Op de oorspronkelijke acte, waarbij de grond onder ons huis aan twee heren Campbell werd „geleend” (granted), staat de handtekening van de latere Markies van Breadalbane – op elke pagina. Ook hij was een Campbell, evenals de huidige Hertog van Argyll.

Terug naar Colin. Hij verstond zijn tijd: nam deel aan de late kruistochten. Hij had zijn kasteel in handen van zijn

vrouw achtergelaten, en terecht. Want toen hij na zeven jaar terugkwam had zij een toren met vijf verdiepingen opgebouwd en nu kon de familie tegen een stootje.

Colin kwam allerm minst berooid terug uit het heilige land: hij kocht meteen gronden bij Tyndrum, ontving van koning James III de Lawers Estate aan Loch Tay in leen, en verwierf gronden ten oosten van dat meer, inclusief een eiland met een kloosterruïne, welke hij tot kasteel ombouwde. Veel bezit eist grote waakzaamheid – een kasteel hier, een kasteel daar. Bij dat verwerven en beheeren kwam zijn functie van regerings-rentmeester goed te pas!

Zijn zoon Duncan kocht de aansluitende gronden verder oostelijk, alweer met een kasteel er op, en bouwde nog een nieuw kasteel. In 1513 verwierf hij een grote hoeveelheid landerijen rondom Loch Tay en werd dan tot zijn vaderen verzameld.

De grijze Colin Campbell (1499-1583) was de zesde Lord. Niet alleen nam hij alle familiebezit dankbaar in ontvangst, maar hij breidde dat ontzaglijk uit. Hoe kon zoiets gebeuren? Hij roeide de clan MacGregor (zijn beste vijand) gaandeweg uit, met goedvinden van de Schotse koning natuurlijk, en voegde diens eigendommen aan de zijne toe. Eerlijk verkregen, want verkrijgen betekent oorspronkelijk: door krijg verwerven.

Hoewel een der Campbell's voogd was over een minderjarige toekomstige chiefclan (familiehoofd) wist hij zelfs deze jongeman uit de weg te ruimen... en dus nog meer eigendommen te verwerven. Bovendien zette hij veel beleende gronden, met hulp van kerk en regering, om in eigendom: de truc is om je debiteuren zodanig knel te zetten dat ze, om uit de schuld te komen, hun eigendom prijsgeven. Hierbij werd hij gesteund door het feit, dat hijzelf intussen de hoogste rechter van het gebied was. Deze man werd groot, ja hij werd gaandeweg groter, totdat hij zeer groot geworden was.

—o—

Had Grijze Colin zijn volk met geselen gekastijd, zijn zoon de Zwarte Duncan van Kilchurn deed het met schorpioenen. Die had door een weldoordacht huwelijk de gronden van Menteith, Glendochart en Glenlochy in bezit gekregen. Hij wist daar de gronden van Glen Falloch, Glen Lyon en Lorn aan toe te voegen – dat bracht hem ver naar het Oosten en ver naar het Westen.

Voor de Achaladder Estate wist hij een oorspronkelijke truc. Hij stuurde een knecht met paarden in het haverveld van de eigenaar Fletcher en verstopte zich in de buurt. Prompt kwam Fletcher

naar buiten en voer uit tegen de knecht, in het Gaelic. Toen de knecht, hem niet begrijpend, dom teruglachte, werd hij ter plekke doodgeslagen door de woevende Fletcher. Op dat ogenblik kwam rechter Campbell op het toneel en zei, dat hij tot zijn spijt Fletcher moest arresteren (en vermoedelijk hangen) – maar vanwege de oude vriendschap hem de kans op vluchten open liet. Mits Fletcher, om verbeurdverklaring te voorkomen, zijn gronden tijdelijk op naam van Campbell zou zetten. Voor Fletcher is het een levenslange vlucht geworden. Voor Campbell een nieuwe en welkome aanwinst. Enige tijd geleden hebben wij, nabij Achaladder, Fletcher's nazaten uit Canada ontmoet, die het vroegere familiebezit kwamen opzoeken. Ze vertelden dat hun naam Pijlenmaker betekent en herinnerden aan het Franse woord flèche.

Nu het Campbell-bezit tot aan de Atlantische Oceaan liep, moesten er ook nieuwe kastelen worden gebouwd: in Benderloch, Ardmaddy en Barcaldine. De laatste twee bestaan nog.

De MacGregor's waren intussen nog niet dood. Toen zij in de zoveelste strijd het eens van de Campbell's wonnen, een aantal Campbell's en 40 huursoldaten doodden, kreeg Zwarte Duncan onbeperkte volmacht. Hij doodde elke man die hij te pakken kreeg, brandmerkte de vrouwen, stiet de kinderen uit. Tientallen van jaren werd het de MacGregor's verboden hun naam te voeren; dit is de reden dat zoveel mensen van die clan een variant op de naam hebben overgehouden, Gregory, Mc Gregor White, McGregor Black enz.

Zwarte Duncan – en de Schotten onthouden de geschiedenis terdege – was voortdurend betrokken bij roof, knevelarij, verraad en vergiftiging. Alleen door zijn vriendschap met de Schotse koning kwam hij er altijd goed af.

Bovendien was zijn stam zeer gezien bij de Engelse koningen, die hem nodig hadden om in Schotland orde te houden. Wel zegt de geschiedenis, dat Zwarte Duncan aan stelselmatige land- en bosbouw begon en de wetgeving verzorgde – maar we zullen ook daar helaas een eigenbelang bij moeten incalculeren. Kort na zijn dood in 1631 verenigden zich enkele verdrukte clans en richtten door brandstichting, plundering en roof voor zestigduizend Pond schade aan!

Het portret van Zwarte Duncan kunt u desgewenst bezichtigen in de National Galleries of Scotland te Edinburgh. Aangezien het verhaal van de onmetelijke rijkdom der Campbell's nog niet uit is, gaan we over 2 weken verder.

„Met open vizier” (3)

De rol van Prof. J. Kamphuis

Tijdens één van de tijdrovende kerkelijke procedures – elke week classis! – heb ik in kleine kring wel eens gezegd: „Waar maken we ons druk over, laten we de redactie van „de Reformatie” vragen wat we doen moeten, dan kunnen we ons veel tijd en moeite besparen.”

De ervaring leerde dat de generale synoden vrijwel altijd handelden overeenkomstig de voorlichting in genoemd blad. Zo is het gegaan in de zaak Groningen-Zd., bij de doleantie in Beverwijk, de Open Brief, de leer van ds Telder, de kerkscheuring in Kampen, het wegzenden van de kerken van Noord-Holland, in Hoozevee en mogelijk nog in andere zaken.

Wat voor ambt of bevoegdheid bezat dit blad?

Prof. Kamphuis is hierover heel duidelijk.

Hij schreef indertijd, zo lees ik, „dat de historische roeping van de Reformatie is geweest Gods volk in Nederland de werkelijke frontlijn aan te wijzen in de oorlogen des Heren”. Bij het lezen van deze dure woorden, die wat mystiek aandoen, vraagt een mens zich af wat een historische roeping is en *wie hier roept*. Een roeping matigen we ons niet aan in de kerk van Christus.

Volgens Prof. K. was het met die „leiding” van de Reformatie na het overlijden van Prof. Dr. K. Schilder en ook al een beetje daarvoor niet in orde.

De hoogleraren H. J. Jager en C. Veenhof bakten er maar wat van. Er heeft zich toen een „redactie-wisseling” voorgedaan die tot gevolg had dat J. Kamphuis de redactie kerkelijk leven ging verzorgen om zo in de „historische roeping” leiding te geven. Van deze „wisseling”, die nog al wat stof deed opwaaien en aanleiding was voor de uitgave van een nieuw blad „Opbouw”, weet ik niet zo veel, maar wel dat één en ander Prof. Veenhof diep gewond heeft.

De beslissing in deze zaak lag, zo lees ik op pg. 79, bij de uitgever Oosterbaan, die blanco mandaat gaf aan de heer van Spronsen, ook bekend als Rudolf van Reest.

Het is nu duidelijk wie er riep: een uitgever!

Het is een merkwaardige zaak dat een uitgever beslist over de leiding in de kerken.

In de rubriek kerkelijk leven heeft Prof. K. vervolgens duidelijke voorlichting gegeven in zaken die op kerkelijke ver-

gaderingen aan de orde waren. Een enkele keer verscheen het blad niet op tijd en dat gaf wel eens vreemde verwikkelingen. De invloed van de geïnterviewde groeide, nadat hij tot hoogleraar in Kampen in de vacature P. Deddens was benoemd.

De gang van zaken rondom deze benoeming laat ik nu maar rusten; opgemerkt moet wel worden dat volgens zijn zeggen wanneer hij bedankt had voor die benoeming, een versmalling van het docentencorps de begrafenis van de theologische hogeschool zou hebben ingeleid.

De oude *V.U.-geest* belichaamd in G. Visee, H. J. Jager, K. J. Popma e.a. was uit op een langzame afbouw van Kampen, die tot afbraak zou leiden.

De curatoren waren vermoedelijk diep in slaap, evenzo de kerken. Zo waren er in de visie van de nieuwe hoogleraar allerlei symptomen van een afbraak van school en kerken.

Als redacteur kerkelijk leven in de Reformatie en als hoogleraar kerkgeschiedenis en kerkrecht verwierf J. Kamphuis zich een zeer invloedrijke positie in de kerken.

De uitkomst is bekend: de hoogleraren H. J. Jager en C. Veenhof verdwenen na hun emeritaat van de hogeschool en ik zeg niet te veel wanneer ik constateer dat Prof. J. Kamphuis de wel haast onbetwiste leider van de vrijgemaakte kerken in synodaal verband is geworden.

Hij heeft daarbij trouwe medestanders gehad in mannen als H. J. Schilder, D. Deddens, C. Trimp e.a., terwijl het *Gezinsblad* onder redactie van P. Jongeling en A. Basoski zich niet onbetuigd liet en dagelijks in de gezinnen de leiding in de kerken en geref. organisaties krachtig ondersteunde.

Het is een vreemde ontwikkeling in kerken die zich indertijd hebben verzet tegen de heerschappij van synoden.

De „synodocratie” maakte plaats voor „de leiding” in een blad dat zich een historische roeping had aangemeten en brede weerklank vond, zodat het kon gebeuren dat gelovigen achter de hun van Christus gegeven ambtsdragers werden weggeroepen in de pers en op spreekbeurten.

Nu gun ik Prof. Kamphuis zijn opgang in de kerken, maar het lukt mij niet de loftrompet te steken, zoals ik in verschillende recensies zag gebeuren.

De professor heeft zich met grote ijver ingezet voor wat hij zag als aanval op de vrijmaking, afbraak van de hogeschool,

ontmanteling van het kerkverband, handhaving van de belijdenis en zette alles wat hem verontrustte in dit *éne verband* van *ontwrichting*. In de strijd trok hij konsekventies t.a.v. zijn vermeende tegenstanders die zij zelf nadrukkelijk verwierpen. Daarbij heeft hij niet altijd onderscheiden tussen symptomen en incidenten; het was voor hem steeds een symptoom. Typisch voorbeeld hiervan is de zaak-Beverwijk. Hier hadden we duidelijk te doen met een incident rondom een predikant die meende de leer inzake belofte en doop te moeten uitbouwen in vrijgemaakte zin.

De classis wilde niet overgaan tot schorsing, maar vermaande de predikant vanwege onregelmatigheden en oneffenheden in zijn opvattingen. Als een classis gaat vermanen kan men toch niet spreken van een ontmanteling van een kerkverband.

Het voorstel dat werd aangenomen en aanleiding werd tot de doleantie in Beverwijk was van de hand van *wijlen ds A. Bos*. Wie deze trouwe dienaar van het Woord, die ons zo vroeg is overleden, heeft gekend, weet dat hij beslist niet behoorde tot hen, die een belijdenis problematisch zouden achten: integendeel hij was van harte vrijgemaakt.

De zaak-Beverwijk was een *incident*, maar werd als *symptoom* meegenomen in de strijd van die dagen. Wie incident en symptoom niet duidelijk onderscheidt loopt het risico dat hij een vertekend beeld geeft van de werkelijkheid en „vriend voor vijand” aanziet.

In oorlogen is het wel voorgekomen dat per ongeluk eigen troepen onder vuur zijn genomen: in de kerk van Christus verwacht je zulke dingen niet.

Redactie ontving

Dr. J. Douma, *Aids – meer dan een ziekte*. 59 blz., f9,75. Uitg. Van den Berg, Kampen.

Ietje Liebeek-Hoving, *Dat er een morgen is*. Gedichtenbundel. 46 blz., zonder prijsopgave; uitg. Vijlbrief, Haarlem.

Dr. J. Douma, *De tien geboden*, deel III (zevende tot tiende gebod). Serie: Ethische bezinning. Met een bijdrage van drs. J. P. Lettinga. 172 blz., f20,-; uitg. Van den Berg, Kampen.

Kerktelefoon, een handleiding samengesteld door A. van der Werf, in redactionele samenwerking met de Landelijke Organisatie Kerktelefoon. 88 blz., f19,90; uitg. Vijlbrief, Haarlem.

Geloven we het wel? (2)

Samenvatting van de lezing over kerkverlating op de predikantenconferentie in Ermelo op 14 mei 1987.

Vaak gaan ouders en andere opvoeders ervan uit dat de puberteit het cruciale moment is binnen de geloofsopvoeding: dan gaat het kind in God geloven, of het laat het geloof los.

Er valt echter op deze gedachte nogal wat af te dingen. In onze tijd is kerkverlating al lang niet meer gekoppeld aan een bepaalde leeftijdsfase. Aan de ene kant verlaten soms leden van veertig, vijftig, zestig jaar geruisloos de kerk. Aan de andere kant kunnen de wortels van de kerkverlating soms al op veel jongere leeftijd worden teruggevonden.

In dit gedeelte richt zich de aandacht op jonge kinderen.

Fundamenteel vertrouwen

De basis van de geloofsoverdracht wordt al heel vroeg gelegd: eigenlijk al voordat het kind – zoals het doopformulier zegt – 'tot zijn verstand gekomen is'. We kunnen dan nog niet zeggen dat we het kind 'naar ons vermogen onderwijzen', want dat begrip gaat uit van het overdragen van een leer; daar zijn babies uiteraard nog niet ontvankelijk voor. Wat we wel kunnen zeggen is dat het kind in deze periode zijn vertrouwen in de omgeving ontwikkelt. Als het kind ervaart dat zijn ouders van hem houden, dat het bij hen welkom is, ervaart wat veiligheid en geborgenheid betekenen, dan vormt dat het positieve fundament voor de verdere emotionele ontwikkeling. De in de Verenigde Staten wonende joodse psychiater Erik Erikson heeft dit fundamentele vertrouwen ('basic trust') aan de basis gelegd van zijn theorie over de ontwikkeling van de persoonlijkheid (1).

Wanneer we dit fundamentele vertrouwen als basis nemen voor de geloofsopvoeding, bestaat dan niet het gevaar dat we het geloof reduceren tot een psychologisch begrip? Binnen de psychologische theorievorming is dat inderdaad herhaaldelijk gebeurd. Toch benaderen geloven en vertrouwen elkaar heel dicht, ze zijn in feite onlosmakelijk met elkaar verbonden. Bruce Narramore, een christen-psychotherapeut uit de Verenigde Staten merkt op dat het voor kinderen die in hun vroege jeugd positieve ervaringen hebben moeten missen, moeilijk kan zijn om een positief beeld van God op te bouwen. Dat beeld bestaat nogal eens meer uit feitenkennis dan uit de ervaring dat God van hen houdt (2).

Verder merkt Narramore het volgende op: „Door het instellen van het gezin heeft God ons een zichtbaar voorbeeld gegeven van de relatie waarin Hij met ons staat. Door het gezin leren wij op een tastbare en rechtstreekse manier iets over Hemzelf. Kinderen hebben ervaring nodig met ouders van vlees en bloed om hen te helpen de geestelijke

waarheid te begrijpen dat God onze hemelse Vader is" (blz. 28).

Wederzijds vertrouwen

Het gaat echter in de opvoeding niet alleen om vertrouwen, maar ook om *wederzijds* vertrouwen. Ouders moeten vertrouwen *hebben*, kinderen moeten vertrouwen *krijgen, ontwikkelen*.

Wanneer we recente statistieken onder ogen krijgen over 'kerkverlating' is het gevaar groot dat we krampachtig gaan reageren; de toekomst is immers – afgaande op die cijfers – somber gekleurd... Zoals je met een peuter op de stoep loopt, er heel dichtbij, want ieder moment kan hij de straat op lopen. Maar angst is een slechte raadgever binnen de opvoeding. Daar waar angst de basis voor regels vormt, is er nauwelijks ruimte voor creativiteit, voor spontaniteit.

Eén van de basisregels voor de opvoeding is: laat angst niet de drijfveer zijn binnen die opvoeding, maar vertrouwen; vertrouwen in de groeikracht van het kind, maar vooral vertrouwen in God; het kind is bij de doop aan Hem opgedragen. God vult Zelf onze gebrekige opvoedingsmiddelen aan. Dat ontnemt opvoeders niet hun verantwoordelijkheid, maar geeft wel ruimte voor een ontspannen, groeibevorderende houding.

Kritieke perioden

De ontwikkeling van kinderen kent 'kritieke perioden': perioden waarin het kind bijzonder gevoelig is om iets aan te leren. Bekend zijn o.a. de zindelijkheidstraining en het leren spreken.

De jonge kinderleeftijd is ook zo'n kritieke periode voor de opvoeding in het geloof. Op die leeftijd is het kind bijzonder ontvankelijk voor de betekenis van het vertrouwen, de veiligheid, het geleid worden, kortom: voor de basis van het geloof. Dat kinderlijke geloof kan later – als het kind een volwassene geworden is – nog van grote betekenis zijn. Niet slechts als een nostalgische herinnering (dat komt ook voor), maar als een ge-

Kolofon

Redactie:

T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma
M. J. F. van der Wal

Adres van de redactie:

Ds. K. Muller, Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadm.:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Telefoon
03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging:

Aanmelding door overschrijving van min.
f25,- contributie.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementenprijs

(bij vooruitbetaling):
f50,- per jaar of f26,50 per half jaar. Voor
studenten f40,- per jaar. Buitenland f70,-
per jaar of f95,- per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct. per mm. Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen", Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist. Telefoon 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

zonde basis voor het volwassen geloofsleven.

Kinderlijk geloofsleven

Er wordt nogal eens smalend gedaan over het kinderlijke geloofsleven. Het wordt gemakkelijk vereenzelvigd met een primitief geloof, of een 'geloof' in Sinterklaas of in sprookjes.

Vanuit die gedachte bezien hebben volwassenen dan de neiging om kinderen hun kinderlijk geloof zo snel mogelijk weer af te leren.

Vanuit principiële oogpunt is er door de reformatorische kerken terecht bezwaar gemaakt tegen vertellingen (o.a. binnen het onderwijs) waarbij de feitelijke betekenis van de bijbelse geschiedenissen sterk gerelativeerd werd. Men kan echter ook vanuit een pedagogische gezichtshoek veel vragen stellen bij deze wijze van verkondiging; het is helemaal niet zo 'kind-vriendelijk' als wel eens wordt gesuggereerd. „Een kind kan authentiek geloven op gezag van zijn ouders, en zo als deel van hen ook een geloofsgeborgenheid kennen, die echt is omdat ze bij het stadium van zijn ontwikkeling past. De rauwe

problemen van het leven en ook van zijn geloof zijn vaak nog voor hem verborgen en ze mogen in elk geval voor het kind worden toegedekt" (Dr S. J. Ridderbos; 3, blz. 49 en 50).

Wanneer de bijbelse geschiedenissen al heel vroeg worden 'ingekleurd' door allerlei maatschappelijke problemen wordt zelfs de bijbelvertelling al ontdaan van de voor ieder kind noodzakelijke basisveiligheid. De vroegkindelijke vertellingen uit de bijbel vormen dan geen veilige basis meer, waar op teruggevallen kan worden. Het emotionele houvast aan die bijbelvertellingen wordt het kind daarmee ontnomen, en het is niet denkbeeldig dat daardoor later de kans op kerkverlating wordt vergroot.

Angst of hoop?

Het is niet alleen de moderne Schriftkritiek die het kind de veilige geloofsbasis kan ontnemen. Ook binnen de 'reformatorische kerken' bestaat dit gevaar.

In een tijd waarin we zelf het idee kunnen hebben 'dat alles maar achteruit gaat' is de kans niet denkbeeldig dat we kinderen daarmee teveel gaan belasten. „Vroeger was alles beter, alles gaat toch achteruit”. Als dergelijke opmer-

kingen min of meer karakteristiek worden binnen de sfeer van het gezin of de kerk wordt kinderen de hoop, het perspectief op hun eigen toekomst in deze wereld ontnomen.

Ook werden en worden er kinderen opgevoed in een sfeer waarbij de angst voor straf een grotere invloed heeft op het gedrag van het kind, dan veiligheid en geborgenheid. In de sfeer van: „Denk erom, God ziet alles!” wordt God dan een boeman die het óók ziet wanneer er uit de suikerpot gesnoept wordt. God mag nooit een hulpmiddel worden bij de pedagogische onmacht van ouders! Wanneer de angst voor straf het denken van kinderen gaat beheersen kan het het later zelfs als een bevrijding gaan ervaren wanneer het geloof wordt losgelaten... (vgl. Langeveld, 4, hoofdstuk 7).

Literatuur:

- (1) Erik H. Erikson: Identiteit, jeugd en crisis (Aula Pocket 1972)
- (2) Bruce Narramore: Opvoeden - een opgave (Medema, Vaassen; Telos Reeks, 1983)
- (3) Dr. S. J. Ridderbos: Het lege midden (Ten Have, Baarn, 1977)
- (4) Prof. Dr M. J. Langeveld: Kind en religie (Bijleveld, Utrecht, 1966)

oktober a.s. Ds J. J. Poort tijdens de jaarlijkse gezamenlijke „beziningsbijeenkomst” van de V.C.O. (Vereniging van christelijke onderwijsgevers) en de V.O.C.O. (Vereniging van bij het onderwijs betrokken christenouders).

Plaats van samenkomst: „De Schakel” te Nijkerk. Aanvang 10 uur. Einde van de morgenbijeenkomst om ± 12.30 uur. Ruime gelegenheid tot gedachtenwisseling. Boekentafel is aanwezig.

„De Schakel” ligt vlak bij het station. Er is ook volop parkeergelegenheid. Ouders en onderwijsgevers en allen wie christelijk onderwijs en christelijke opvoeding - naar Bijbelse normen - ter harte gaan zijn hartelijk welkom! N.B. De middag is gereserveerd voor de afzonderlijke jaarvergaderingen (huishoudelijk) voor de leden van beide verenigingen.

Commentaarreeks De Voorzeide Leer overgenomen door Buijten & Schipperheijn

De bekende commentaarreeks De Voorzeide Leer is overgegaan van uitgeverij Liebeek & Hooijmeijer naar Buijten & Schipperheijn.

In de Voorzeide Leer zijn tot nu toe achttien delen verschenen. De meeste zijn geschreven door ds C. Vonk, de overige door ds F. van Deursen. De bespreking van het Oude Testament is op twee delen na afgerond. Eén van de ontbrekende delen (over Ruth en Hooglied) zal dit najaar verschijnen.

De reeks wordt voortgezet met een bespreking van het Nieuwe Testament. Het eerste deel daarvan (over Lucas en Johannes) verschijnt D.V. eind 1987, het tweede (over Matteüs en Marcus) reeds in het voorjaar van 1988.

Dit najaar zal een promotiecampagne plaatsvinden voor De Voorzeide Leer. Gedurende de maand oktober zal voor alle verschenen delen een prijsverlaging van 20% gelden.

Op korte termijn zullen de abonnees op de reeks bericht krijgen over de consequenties van de overname.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Den Helder en Hoorn

Drs. A. van der Dussen, predikant van Haarlem, heeft voor het door de kerkeraden op hem uitgebrachte beroep bedankt.

Ned. Geref. Kerk van Langerak

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op kandidaat D. W. Fijan, wonende te Houten.

Ned. Geref. Kerk/Chr. Geref. Kerk van Nieuwegein

Op 16 augustus j.l. vond de bevestiging en intrede plaats van ds Moerdijk. Voor de samenwerkende gemeenten NGK/CGK is ds W. C. Moerdijk de eerste predikant sinds de instituering in 1984.

In de bevestigingsdienst gingen voor ds H. van Mulligen (CGK-consulent en predikant van de CGK te Utrecht-C) en ds J. Smelik (NGK-consulent en ziekenhuispastor aan het Militair Hospitaal te Utrecht).

Het adres van ds Moerdijk luidt: Ereprijs 30, 3434 CP, Nieuwegein. Tel.: 03402-65825.

Ned. Geref. Kerk van Rijsbergen

Het scribaat berust thans bij: H. van Tilburg, Vredepark 7, 4731 EJ Oudenbosch. Tel. 01652-2036.

Heringebruikneming Tabernakelkerk en bevestiging ds J. C. Schaeffer te Apeldoorn

Het weekend van 29 op 30 augustus was voor de Ned. Geref. Kerk van Apeldoorn een bijzonder feestelijk gebeuren.

Op zaterdag 29 augustus vond op informele, „open-huis-achtige”-wijze de heringebruikneming van de Tabernakelkerk aan de Waalstraat te Apeldoorn-Zd. plaats, terwijl op zondag 30 augustus haar nieuwe predikant, ds J. C. Schaeffer uit Emmeloord, zijn intrede deed in dit kerkgebouw.

Ds J. C. Schaeffer werd in de morgen dienst bevestigd door zijn vader, ds H. G. Schaeffer te Schiedam.

In de avonddienst deed ds J. C. Schaeffer intrede in de gemeente van Apeldoorn.

Uit breder kring

„Met het oog op morgen...”

„Opvoeding en onderwijs in het licht van de toekomst”.

Daarover spreekt D. V. op zaterdag, 3

BIJ GEBOORTE- EN HUWELIJKSKAARTEN
ONTVANGT U EEN AARDIGE ATTENTIE.

Drukkerij „Steenbergen”

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist - Tel. 03404-22452
Gevestigd sinds 1901

Boeken, Periodieken en
Handelsdrukkerij